

دقربانی مهم مسائل پہ 15 سوالوں نوکی

دقربانی مهم مسائل

دسوال جواب پہ طریقہ

مؤلف:

الشیخ أبو یوسف نجیب اللہ سلیم

حفظہ اللہ ورعاه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على أشرف المرسلين ، نبينا محمد وعلى آله وصحبه

أجمعين ، ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين أما بعد:

دایوه مختصره رساله ده چی مشتمله ده په بعضو مهمو مسائلو د قربانی او آدابو د اخترباندى په طريقه د **سوال جواب** سره، الله تعالى نه امید لرم چې مسلمانان تری مستفید شي اوزمونږ لپاره یوه صدقه جاريه شي.

« ۱ » سوال: قربانی کول سه حکم لري؟

جواب: پدیکي دوه قوله د علماؤ دي.

اول: د بعضو علماؤ په نیزباندى واجب ده.

دویم: د جمهورو (یعنی د ډیرو) علماؤ په نیزباندى سنت مؤکده ده او واجب نه، او دا د امام مالك، امام شافعي او امام أحمد رحمهم الله قول هم دی. او دا قول راجح هم دی، لیکن دا مقام د تفصیل ندى چې دلائل ئی ذکر کړو.^۱

« ۲ » سوال: د قربانی دپاره څه شرطونه دي؟

جواب: اول: دا به د بهيمة الأنعام څخه وی یعنی (اوبن) (غوا، غوئی، میخه)

(گډ، گډه) (بزه، پسه) او پدي باندى امام قرطبي په خپل تفسیر ۱۵/۷۲ کې د

مسلمانانو! جماع نقل کړی ده فرمائی: **وَالَّذِي يُضَحَّى بِهِ بِإِجْمَاعِ الْمُسْلِمِينَ**

الْأَزْوَاجِ الثَّمَانِيَّةِ: وَهِيَ الضَّأْنُ وَالْمَعْزُ وَالْإِبِلُ وَالْبَقَرُ. همدغه خبره.

(ابن القيم په زاد المعاد ۳/۳۱۲ او امام سرخسي په المبسوط ۱۲/۲۹ کې کړي.)

دویم شرط: قربانی به غاښ او معتبر عمر ته رسیدلی وي.

اودهغي پیژندنه په غاښ او عمر سره کيږي.

۱ - (وگوره للتفصیل المحلی لابن حزم ۹۶ کتاب الأضاحي. والمغني لابن قدامة ۸/ ۵۴)

د اوبن دپاره شرط چي پنځه کلن به وي اوشپږم کال کي به داخل شوی وي. دغویین مال دپاره شرط دادی چي دوه کلن به وی او دریم کال کي به داخل شوي وي.

دبزين مال دپاره شرط دادی چي یوکلن به وی اوپه دویم کال کي به داخل شوي وی.

دگډین مال دپاره شرط (په راجح قول سره) شپږ میاشتی دي چي اومه کي به داخل شوي وي.¹

دریم شرط: په خپل وخت باندی کول چی هغه داختر مونځ نه بعد شروع کیری ترڅلورمی ورځ د آخر پوری.

څلورم شرط: سلامتیا دهغه عیوبو (نقصاناتو) څخه چی شرعاً معتبروی.

او هغه په إجماع د امت سره څلور عیوبه دي کوم چي په حدیث د البراء بن عازب رضی الله عنه کي دي هغه فرمائي: (قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: أَرْبَعٌ لَا تَجُوزُ فِي الضَّحَايَا: الْعَوْرَاءُ الْبَيْنُ عَوْرَهَا وَالْمَرِيضَةُ الْبَيْنُ مَرَضُهَا، وَالْعَرَجَاءُ الْبَيْنُ ظَلْعُهَا، وَالْكَسِيرُ الَّتِي لَا تُنْقِي).²

ژباړه: صحابي فرمائي: نبي عليه السلام په مونږ کي ودریده، او وي فرمايل: څلور عیوب (نقصانات) دي چي په هغي سره قربانی نه صحیح کیري.

① نقصاني سترگو والا چي نقصان ئي ښه ښکاره وي.

② هغه مریضه چي مرض یی ښه ښکاره وي.

③ هغه گوډه چي گوډه والی ئي ښه ښکاره وي.

④ ډیره خواړه وچه چي غوښه پکی نوي.

۱- (وگوره للتفصیل المغنی لابن قدامه ۴/۴۴۰ والررض المربع للبهوتی ۴/۳۷)

۲- (رواه الترمذی ۲۳۴ وقال الشيخ الألبانی إسناده صحيح - إرواء الغلیل ۴/۳۰۶ ۱۸)

فائده: علماؤ هغه عيوب هم پدي څلورو باندي قياس كړي دي كوم چي د دي څلورو عيوبو سره مساوي اويا تری زيات وی مثلاً: رنده وي يا لم، خپه وغيره يی کت وي. لکه امام نووي رحمه الله فرمایلی:

وَأَجْمَعُوا عَلَى أَنَّ الْعُيُوبَ الْأَرْبَعَةَ الْمَذْكُورَةَ فِي حَدِيثِ الْبَرَاءِ لَا تُجْزِي التَّضْحِيَةَ بِهَا، وَكَذَا مَا كَانَ فِي مَعْنَاهَا أَوْ أَقْبَحَ مِنْهَا كَالْعَمَى وَقَطَعَ الرَّجُلِ وَشَبَّهِه¹.

همدغه شان خبره ابن عبدالبر رحمه الله هم په التمهيد ۱۶۸/۲۰ كي كړي ده.

دويمه فائده: حديث كي واضح دي چي لبر عيب اونقصان باک نه کوی ځکه حديث كي لفظ د (البين) راغلی دی يعنی چی عيب بڼه ښکاره وي لبر گوډوالی چي روغ مال سره پری سم منزل کولي شي باک نه کوی همدغه شان دا نورڅلورعيبونه.

« ۳ » سوال: هغه کوم عيوب دي چي قربانی ته ضرر نه رسوي؟

جواب: اول هر هغه عيب چي لبر وي هغه قربانی ته ضرر نه رسوي، برابره خبره ده هغه که دحيوان په هرځای كي وي.

دويم: (مقطوعة الذيل) د کوم حيوان چي لکی کت وی هغه هم نقصان نه لري لکه: ابن قدامة رحمه الله فرمائي: وَتُجْزِي الْبَتْرَاءُ، وَهِيَ الَّتِي لَا ذَنْبَ لَهَا، سَوَاءٌ كَانَ خِلْقَةً أَوْ مَقْطُوعًا، وَمِمَّنْ لَمْ يَرَبَّ بِأَسَا بِالْبَتْرَاءِ ابْنُ عُمَرَ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَالْحَسَنُ وَسَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَالنَّخَعِيُّ وَالْحَكَمُ^۲.

ژباړه: په هغه حيوان باندي هم قربانی جائزه ده چي لکی نه لري که هغه پيداشي نوی اويا کت كړي شوي وي اودغه جواز د ابن عمررضی الله عنه،

۱- (شرح مسلم للنووي ۴ ج ۶ ۹۶)

۲- (المغني ۱ ۳۷ ۴۳)

او ابن المسيب، او الحسن، او سعيد بن جبیر، او النخعی او الحکم نه هم نقل دی. **بیایی دری و جی دجواز ذکر کړی دی:**

۱/ دلکی نشوای غوښي ته هیڅ نقصان نه رسوي ځکه هغه نه خوړل کيږي.

۲/ مُخَل بالمقصود هم نده.

۳/ په شرعه کي تری منعه هم نده راغلي اودا دلیل یوازی هم په جواز باندي کاپي دي.

او ابن عثمان رحمه الله په الشرح الممتع ۳۰/۷ کې او نورو علماؤ هم دغسي خبره کړي ده.

دریم: (مکسورة القرن) هغه حیوان چي بنکړئي مات وي هغه هم قربانی ته

ضررنه رسوي، ځکه ددغي نه شرعی منعه نده کړي، او مُخَل بالمقصود هم ندي

ځکه نه خوړل کيږي اونه غوښي ته نقصان رسوي. ابن عبدالبر رحمه الله په

الاستذکاره ۲۱۹/۵، ۲۱۸ کې فرمائي: **العلماء مجمعون على أن الجماء (وهي التي لم**

يُخلق لها قرن) جائز أن يضحى بها، فدلّ إجماعهم هذا على أن النقص المكروه

هو ما تتأذى به البهيمة وينقص من ثمنها ومن شحمها، وإذا جازت التضحية

بالجماء فلأن تجوز بالعضباء التي ذهب أكثر من نصف قرنها من باب أولى.

خلاصه عبارت داده: دعلماؤ اجماع ده چي په بي بنکړو (يعنی کونډي) حیوان

باندي قربانی جائز ده نوهرکله چي په کونډي مال باندي په اجماع دمسلمانانو سره

جائز وي، نومات بنکړ والا باندي خو په طريقه اولی جائز ده.

همدغه شان د جواز قول امام نووي رحمه الله په شرح المذهب ۳۷۳/۸ کې او

وغیره نورو بيشميره علماؤ کړی دی.

څلورم: (مشقوقة الأذن): هغه حيوان چي غورځي کټ، يا څيري او يا سوري وي نو دجمهورو (يعني دډيرو اوگنو) علماء اسلام په نيزباندي قرباني پري جائزه ده اودا مذهب دجمهورو علماء راجح او غوره دي **ديو څو دلائلو په بنياد:**

① **دليل:** حديث د براء بن عازب رضي الله عنه کي **نبي ﷺ** تخصيص دڅلور عيوبو کړي دي (**أربع لاتجوز في الضحايا...**) که چيرته نقصان دغور مانع واي نوخامخا به نبي صلي الله عليه وسلم ذکر کړي وائي.

اوهلته په حديث کي د څلورو نقصاناتو د تخصيص په مقصد اوپه معني باندي که څوک دلبر معرفت اودعلم خاوند هم وي نو پوهيږي.

② **دليل:** دغور نقصان نه مساوي دي دهغي څلورو عيوبوسره او نه اقبح اوزيات دي دهغي نه چي پري قياس شي.

③ **دليل:** عبید بن فیروز د براء بن عازب رضي الله عنه نه (کوم چي راوي دحديث دي) تپوس وکړچي (**إني أكره أن يكون النقص في القرن والأذن. فقال له: ماكرهت فذعه ولا تحرمه على أحد.**) ژباړه: عبید وويلی زه ښه نه گنم چي دمال په ښکراوغور کي نقصان وي؟ صحابي ورته جواب کي وويل: ته چي څه بد گڼي هغه دي خپل کاردی خو په نوروخلکوئي مه حرامه وه.

نوموښر: هم هغه ورونو ته وايو چي وایي پدي باندي قرباني نه کيږي ددغه جليل القدر صحابي په نصيحت باندي عمل وکړي، اوزه وایم د غور نقصان لا څکي بلکي دڅرمني ويختان دي ورله هم وشماري خوليکن نور مسلمانان دي په مصيبت او مشقت کي نه اچوي، او دالله تعالی هغه ښکلي او اسان دين دي بي دليله دالله تعالی په بندگانو نه سختوي.

④ **دلیل:** کوم روایت چی د علي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دی پدي مسأله کي (أمرنا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَسْتَشْرِفَ الْعَيْنَ وَالْأُذْنَ...)). پديکي حجة بن عدي راوي دي او هغه مُتَكَلِّم فِيهِ دى.

«5» **دلیل:** دغه روایت که صحیح هم شی کما صححه الشيخ الألبانی رحمه الله (فى الإرواء ۳۶۲/۴ او ابن الملقن په البدرا المنیر ۲۹۱/۹) کې، اومونږ تري معنی دعدم جواز واخلو نوبیا خو بنکاره تعارض راځی دحدیث دالبراء بن عازب رضی الله عنه سره، ځکه حدیث د علي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه خوبیا معلومیږی چي دستن دسوري په مقدار عیب هم وي قربانی پري جائزنده او حدیث د براء بن عازب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کې لفظ د (البین عورها) راغلی دی یعنی عیب هله معتبر دی چي کله بڼه بنکاره او واضح وي، نو ددی حدیث نه خومعلومیږی چی لبر عیب باک نکوي، نو که چیرته روایت دعلي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په ظاهر واخلو نو روایت دبراء بن عازب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کوم چې دتول امت پری اتفاق او اجماع ده - هغه به درنه بیا پاتی کیږي. نو اوس به یا حدیث دبراء نه منی اوانکاربه تری کوي اویا به هغی معنی او تطبیق ته غاړه کېږدو کومه چی جمهوروعلماء اسلام کړی ده چې دغه نقصانات اوعیوب قربانی ته ضررنه رسوي.

«6» **دلیل:** دعلي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په روایت کی خو هیڅ دلیل په عدم جوازباندى نشته بلکې هغی کې دا دي چې هغه مال اختیار کړی کوم چې په سترگو اوغورونو کې عیب نلري داخوی ندي ویلی چی دکوم مال په غوږ کې نقصان وي هغه مه اخلی، او دې خبرې ته ابن عثيمين رحمه الله هم اشاره کړی ده. نوددینه استدلال په عدم جواز کولو باندى ډیر بعید دی. او زمونږ مسأله هم دلته دجواز اودعدم جواز ده.

«۷» دلیل: کومو محدثینو چی روایت دعلي رضي الله عنه ذکر کړی دی نو ټولو په باب د مکروهاتو کي راوړي دی (یعنی اولی او عدم اولی مسأله ده نه د جواز او عدم جواز) لکه (امام أبوداود په کتاب الأضاحي: باب ما يكره من الضحايا ۱۰۲) او ابن ماجه په کتاب الأضاحي: باب ما يكره أن يضحى به (۳۱۴۴) او امام ترمذي په کتاب الأضاحي: باب ما يكره من الاضاحي).

نوآیه دغه ټولو محدثینو کومو چی دغه حدیث نقل کړی دی، هغوی په معنی د دي حدیث باندي نه پوهیدل چي عدم جواز په حائي په مکروهاتو کي ذکر کړی دی؟! کلاً وحاشا،

بلکه هغوی په دواړه احادیثو کي تطبیق کړی دی، چي په دواړو باندي عمل وشي، نو حدیث د براء بن عازب رضي الله عنه په عدم جواز دلالت کوي او حدیث دعلي رضي الله عنه په کراهیت یعنی اولی او عدم اولي باندي دلالت کوي.

«۸» دلیل: د محدثینو نه بعد دخلورو مذهبونو فقهاؤ هم دغه حدیث په باب د مکروهاتو (یعنی اولی او غیر اولی) کي ذکر کړی دی چی مونږ په هغه په ډیر اختصار سره ذکر کړو:

أول مذهبي حنفي: دا حنوفو په نیز باندي چی د حیوان غوړ د دریمی حصي نه کم هم نقصاني ؤو نو قرباني پري جائزه ده.^۱

دویم مذهب مالکی: ابن عبدالبر رحمه الله په الكافي في فقه أهل المدينة ۴۲۱/۱ کي لیکي دي: **ولا بأس بالشق اليسير في الأذن وكذلك القطع اليسير...** یعنی باک نه کوی که غوړ لږ شلیدلی وی او یا کت شوی وي.

۱- (وگوره: حواشي على ملتقى الأبحر ۱۹/۲)

دریم مذهب شافعی: امام نووی الشافعی رحمہ اللہ پہ المجموع شرح المہذب ۳۷۳/۱ کی دغور وغیرہ ذکر نہ بعد اخیر کی فرمائی: **فان ضحیٰ بما ذکرناه أجزاء لأن ما بها لا ینقص من لحمها.** نوداھم وائی چي قربانی پری جائزہ.

خلورم مذهب حنبلی: ابن قدامة الحنبلی رحمہ اللہ پہ المغنی ۲۲۶/۱ کی فرمائی: (... **ويحصل الاجزاء بها، لا نعلم فيه خلافاً ولأن اشتراط السلامة من ذلك يشق اذلا يكاد يوجد سالم من هذا كله.** نودا گورہ فرمای چي ددی پہ جواز کی ہیخ خلاف مونر تہ دچا ندی معلوم یعنی داخو یوہ اتفاقی مسألہ دہ، اوبیا وایی چي دغہ روغوالی شرط لگول خو مسلمانان پہ مشقت او زحمت کی اچوي حُکے ددغسی عیبونونہ خو اکثر مالونہ خالی نوی.

«9» دلیل: **همدغه شان د دې عصر- لوی- لوی- علماء فتویٰ ہم پہ** جواز باندی دہ لکہ الشیخ السعدی رحمہ اللہ، او ابن باز رحمہ اللہ پہ فتاویٰ نور علی الدر ۳۵۵/۱۷ کی، او ابن عثیمین رحمہ اللہ ہم پہ فتاویٰ نور علی الدر ۱۳/۲ کی ذکر کری دی اوبیا فرمای: **ولافرق بين أن يكون القطع قليلاً أو كثيراً حتى لو قطع القرن كله أو الأذن كلها أو الذيل كله فانها تجزئ.**

ژبارہ: ہیخ فرق نشته کہ دمال بنکر، یا غور اویا لکی۔ تولہ کت وی اویا لبرہ قربانی پری جائزہ - اوپدی جملہ کی دابن عثیمین رحمہ اللہ رد تہ اشارہ ہم دہ پہ ہغہ فقہاؤ باندی چي مقدار دثلث، نصف وغیرہ کوی حُکے پہ

دغه مقدار باندی دلیل نشته. نو که دمال لکی، بنکر او غور لږ یا ټول کت وی قربانی پری جائزه ده.

نومحترم: مونږ داسی نه وایو چی مسلمانان دی هغه مالونو پسی وگرخی چی لکی، غور او بنکر یی کت وی بلکی مونږ وایو که شوک په منطقه کی بل مال پیدا نکړي او یا دا مال په صحت او غوښه کی ښه وی دهغه مال نه چی یوه یوه لیشته غوږونه لری نوبیا پدغی مال باندی قربانی بلکل صحی ده، او پدغه عیب سره ثواب کی هیڅ کمی نه راخی، ځکه دغه عیوب مُخَل بالمقصود ندی، اونه په حیوان کی مطلوب دی ځکه دحیوان غوږونه انسانان نه خوري، اونه تري په دین اسلام کې منعه راغلي ده.

« ۴ » سوال: خصی مال باندي قربانی کول سه حکم لري؟

جواب: جائزه، ابن ماجه کي دأبو هريرة رضي الله عنه **شخه روایت دی چی نبی صلی الله علیه و آله دوه گدان د قربانی دپاره واخسته او مَوْجُوءَيْنَ وُو یعنی خصین، وُو.**

« ۵ » سوال: آیه یوه قربانی دتولې کورنی شخه کافی کیږی کنه؟

جواب: کافی کیږی: عطاء بن یسار فرمائی: ما د أبو أيوب الأنصاري رضي الله عنه نه تپوس وکړ چی تاسوبه د نبی صلی الله علیه و آله په زمانه کې قربانی څنگه کوله؟ هغی وفرمایل: **(كان الرجل في عهد النبي صلی الله علیه و آله يضحي بالشاة عنه وعن أهل بيته فياكلون ويطعمون)**¹ یعنی یوسری به آختری په یومال باندی د ځان اودخپل ټول کورنه کوو اوخپله به ئی تري هم خوراک کوو او فقراؤ ته به یی هم پکی ورکوو.

۱- صححه الشيخ الألباني في صحيح سنن ابن ماجه ۲۳۲

« ۶ » سوال: دمري نه قربانی کول څه حکم لري؟

جواب: دمري څخه قربانی کول په دري ډوله ده.

۱- یوشخص دخپل ځان څخه قربانی وکړي، ورسره نیت دخپلي ټولي کورني وکړي (مرو ژوندو دواړو) نودا جائزه ده او ثواب ئي مرو ژوندوته رسېږي، دليل پدي خبره باندی فعل د **نبي ﷺ** دی چي هغه به دخپل ځان او دخپل اهل بيتو نه قربانی کوله او دهغي په اهل بيتو کي دهغه په ژوند مبارک کي ډير اقارب وفات شوي وو نولفظ داهل بيت مرو اوژوندو دواړو ته شامل دی.

۲- صورت دا دی چي يو کس په ژوندون وصيت وکړي چي زما د وفات نه روستو ماپسي قربانی وکړی نو بيا دهغي نه مستقله قربانی کول واجب ده، پدي شرط چي د وصيت کونکی په مال کي به وی، او که دهغه نه خپل مال پاتي نوي، نو بياپه ورثوباندی واجب نده، دليل پدي خبره قول دالله تعالی دی:

﴿ فَمَنْ بَدَلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾ (سورة البقرة ۱۸۱)

۳- قسم: دمري نه مستقله قربانی کول دي پداسی حال کي چي مري په ژوند وصيت نوی کړی، نوپدي صورت کي دعلماء دوه قوله دي:

اول قول: په عدم جواز دی اودا په ائمه اربعه کي د امام شافعي رحمه الله نه منقول دی او امام مالک رحمه الله په جواز قائل دی خو مع الکراهة، او دليل د دوی دادی چي دغه کار **د نبي ﷺ** اوسلفو رحمهم الله ووڅخه نه دی نقل که چيرته جائز وائي نوهغوی به کړي وايي.

دويم قول: د جمهورو د ډيرو علماء دی لکه (مذهب حنفي، مذهب مالکي اومذهب حنبلې) ددوی په نیز باندی جائزه او ثواب رسېږي.

شيخ الإسلام ابن تيمه رحمه الله په مجموع الفتاوى ۳۰۶/۲۶ كى فرمائى:
وتجوز الأضحية عن الميت كما تجوز الحج عنه والصدقة عنه.

ژباړه: دمړي نه قربانى كول داسى جائزه ده لكه څنگه چي حج او صدقه كول دمړي نه جائز دي.

همدغه شان پدى عصر كى ابن باز رحمه الله په مجموع فتاوى ومقالات ابن باز ۱۸۹/۱۸ كى او ابن عثيمين رحمه الله په مجموع فتاوى ورسائل ۲۵/۱۲۰ كى او د سعودي هئته كبار علماء په فتاوى اللجنة الدائمة ۴۱۷/۱۱ كى د جواز فتوى وركړى ده. اودامقام د اختصار دى پدي وجه باندى د دوى دلائل ذكر كولى نه شو.

«۷» سوال: دقربانى كونكى دپاره څه كول پكار دي؟

جواب: كله چي د ذوالحجه مياشت داخله شي نو هغه ته پكار دي چي خپل نوكونه او ويختان (دسر، بریت اود نور بدن) كټ نه كړي ځكه حديث كى ترى منعه راغلي ده ((إِذَا رَأَيْتُمْ هَلَالَ ذِي الْحِجَّةِ وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضَحِّيَ، فَلْيُمْسِكْ عَنْ شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ)).^۱

ژباړه: نبي ﷺ فرمائى كله چي تاسو مياشت د ذوالحجې وليده او كوم يوتن په تاسو كى د قربانى نيت كړى وي نو هغه دي خپل ويختان اونوكان نه كټ كوى.

«۸» سوال: خوړځوپوري قربانى كولى شي؟

جواب: راجح قول پدي كې دادى چي د اختر ترڅلورمې ورځى پوري كولى شي يعنى يوسرى كولى شي چي خپله قربانى داختر په دويمه، دريمه اوڅلورمه ورځ كى ذبحه كړي. دغه قول دعلى بن ابي طالب، جبير بن معطم او ابن عباس

رضی الله عنهم دی او ابن القيم رحمہ اللہ پہ زاد المعاد ۳۱۹/۲ کی فرمائی: وهو مذهب إمام أهل البصرة الحسن و إمام أهل مكة عطاء بن أبي رباح و إمام أهل الشام الأوزاعي و إمام فقهاء أهل الحديث الشافعي واختاره ابن المنذر.

« ۹ » سوال: کہ خوک د قربانی وس نہ لري نودهنی دپاره قرض کولی شی کنه؟

جواب: کہ طاقت د قرض ختمولولري نوکولی شی یعنی جواز لري، اوکه بیا وس نہ لري نو جائزنده چي قرض وکري.^۱

« ۱۰ » سوال: آیه د قربانی مال په بل مال باندي بدلولی شی کنه؟

جواب: بدلولی شی چي کله د قربانی مال نه غوره وي، دغه قول د جواز په تابعینو کی دعطاء، او مجاهد، او عکرمه نه اویه ائمو کی د امام ابوحنیفه، امام مالک، امام أحمد، او محمد رحمهم الله خخه نقل دی.^۲

« ۱۱ » سوال: په وخت د ذبحه کی سهواً د بسم الله دهیریدلو خه حکم دی؟

جواب: کہ چیرته سهواً د مسلمان نه بسم الله پاتي شی نو په راجح قول د أهل علمو کی دهغه مذبوحه حلاله ده، اودغه قول دامام شافعی، ابن عبدالبر، ابن قدامة، امام قرطبي، امام محمد بن عبدالوهاب، شیخ ابن باز، او شیخ الألبانی رحمهم الله او داسې نورو ائمنه نقل دي،

قال الإمام الشافعی رحمه الله في كتابه: الأم (۲/۲۲۷). لونسى التسمية فى الذبيحة أكل لأن المسلم يذبح على اسم الله عزوجل وإن نسي.

۱- وگوره د زیات تفصیل دپاره: مجموع الفتاوى لابن تیمیة (۳۵۸).

(۴)

۳

۷

۲- (وگوره: المغنی لابن قدامة ۸/۸)

قال ابن عبدالبر رحمه الله: في كتابه الاستذكار (٢٤٩/٥ ح ١٠٠٧) إن التسمية على الذبيحة سنة مسنونة لا فريضة ولو كانت فرضاً ماسقطت بالنسيان لأن النسيان لا يسقط ماوجب عمله من الفرائض.

قال ابن قدامة رحمه الله في المغني (٣٨٩/٨) ولنا قول ابن عباس: من نسي- التسمية فلا بأس... الخ.

قال القرطبي في تفسيره (٥٠/٧) وأما الناسي فلا خطاب توجه إليه إذ يستحيل خطابه فالشرط ليس بواجب عليه.

اوداسی نوروعلماؤهم ليکلی دي چونکه دامقام د تفصیل ندى.

« ۱۲ » سوال: ذوالحجی میاشتی اوله لسیزه خه فضیلت لری؟

جواب: ددغی لسو ورخو ډیر فضائل دي اویه قران کریم کي هم ورته اشاره شوي ده او په حدیث کي راغلي ((مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهِنَّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ)).

ژباړه: داسی ورخي نشته چي نیک عمل پکې الله عزوجل ته ډیر خوښ وي د ذوالحجی دلسو ورخونه، صحابه کرامو وفرمائل يا رسول الله ﷺ دجهاد نه هم زیات خوښ دی الله تعالی ته؟ هغه وفرمائل: آو مگرهغه کس چي خپل جان اومال سره وځي او هیڅ څیز واپس نه کي یعنی شهید شي!

محترموز: مؤمن دی پدی اجر ثواب کې سوچ وکړي.

« ۱۳ » سوال: هرکله چی د ذوالحجی اوله لسيزه دومره زیات ثواب لری نو

کوم اعمال پکی ډیر بهتره دی چی مسلمان یی وکړي؟

جواب: هر نیک عمل کول لکه: نفلونه، تلاوتونه کول، کونډو یتیمانانوسره خيگري کول.

دویم عمل: روژه نیول یو روایت امام أحمد، او أبو داود او نسائی نقل کړي چی **نبی ﷺ** به نهه ورځي د دي میاشتي او دعاشورا ورځ او دري ورځی په هره میاشت کي (۱۳-۱۴-۱۵) کي نیولی .

دریم عمل: تکبیرات، تهلیلات اوتحمیدات ویل حدیث کي راغلي: **فاکثروا فیهن من التهلیل والتکبیر والتحمید**، او امام بخاري رحمه الله نقل کړي چی ابن عمر او أبو هريرة رضی اللہ عنہما به بازارته وتل په جهر به ئی تکبیرات وویل اودهغوی دوجی نه نوروخلکوبه هم په جهر تکبیرونه ویل.

خلورم عمل: دعرفي ورځ روژه نیول، حدیث د مسلم کي راغلي د دوه کالو گناهونه پري معاف کيږي (د تیر شوي کال اود راتلونکي کال) نودا لوی فضیلت دی.!

(آداب یوم العید) داختر دورځی بعضی آداب

« ۱۴ » سوال: اختر ورځ په څه طریقه ولما نخل شی؟

جواب: دغه په اسلام کې یو عظیمه ورځ ده باید شرعي آدابو سره دخپل رب شکر پکي وشي، نوددغی ورځ یو څومختصر آداب په لاندی ډول دي:

۱- تکبیرات ویل اوهغه دعرفي ورځ نه شروع کيږی تر څلورمي ورځ دمازیگرپوري.

- ۲- داخترمونځ نه مخکي غسل کول، عطرلگول، خائسته جامي اغوستل بغيرداسراف نه، اوهرچه زنانه دي هغه به عيد گاه ته ځي بغيردتبرج ډول سينگار او عطرونونه.
- ۳- دخپلی قربانی نه اول خوراک کول او دغه د **نبي ﷺ** عمل ؤو چي اول خوراک به ئي دخپلی قربانی څخه کولو.¹
- ۴- عيدگاه ته پيدل تلل که دچا عذر نوي.
- ۵- لاره بدلول د مستحباتو څخه دي يعنی کورته واپس په بله لار راتلل.

« ۱۵ » سؤال: داختر مبارکي يوبل ته ورکول څه حکم لري؟

جواب: يوبل ته مبارکي ورکول يو مباح اوجائزکاردی اوپديکي هيڅ محظورشري نشته، دپته بدعت ويل پدي دليل سره چي دا ثبوت نه لري، نودا ډيره کمزوري بي بنياده اودجهل نه ډکه خبره ده **ديوخو وجونه:**

۱- دا هغه وخت بدعت گرځي چي کله ورته سنت يامستحب وويل شي ځکه بيا سنت او د استحباب دثبوت دپاره دليل شرعي پکار وي، اوحال دادي چي دا يو دعاداتو څخه دی. اوزمونږ دا خبره مبني ده په يوعظيم اصل داصولو د دين باندي.

هغه دا چي: الأصل في جميع العادات القولية والفعالية الإباحة والجواز، فلا يحرم منها ولا يكره إلا مانهى عنه الشارع أو تضمن مفسدة شرعية.

اوددي اصل او قاعدي دپاره قران کریم او په احاديثو کي ډير دلائل او مثالونه شته خودا مقام دهغي د ذکر ندي او خاصکر علماء دعلم اصولو په مستقلو کتابونو کي ذکر کړي دي.

۱- وگوره: زادالمعادل ابن القيم ۱۸ ۴۴

ژباړه: اصل په ټولو عاداتو قولیه او فعلیه (یعنی په ویناگانو او کارونو) کې اباحت او جواز دی هېڅ یوڅیز ته حرام او مکروه نه ویل کېږي مگر هغه وخت چې شرعي دهغی عمل نه منع کړي وي او یا هغه عمل متضمن وی مفسده شرعيه لره.

نودلته هم شرعی ددی مبارکی ورکولونه منع نده کړي اونه پکې کومه مفسده او نقصان شته بلکه مصالح پکې شته مثلاً: مسلمانان یوبل ته دعاګاني وکړي، او یوبل ته زړونه نرمیدل، همدغه شان دبعضو یوبل سره خبری نوي نو دایو بنکلی فرصت وي دخبرو کولو، او دا سي نور ډیر مصالح.

سؤال: که څوک اعتراض وکړي چې عدم ثبوت دلیل دی په عدم جواز باندی.

او دا د بعضو ناپوهانو غټ او غمده دلیل دی پدې مسئله کې!

اول جواب: دغه دشرعی یوه عظیمه قاعده ده خوپه باب دعباداتو کې ده نه په باب دعاداتو کې ځکه اصل په عباداتو کې توقف دی نوځکه ثبوت ته ضرورت لری اوهرچی عادات دي نواصل په هغی کې اباحت او جواز دی نوځکه ثبوت ته حاجت نلری اوبیا هر قوم خپل عادات لري، اوهغه که په اخترونو کې وی اوکه په نورو خوشالیانو کې وی او که په لباسونو کې وی،

اودا د الله تعالی یو دلوی فضلونو څخه دی په خپلو بندګانو باندی چې هر قوم ته یی خپل عادات رواجات مباح او جائز کړي دي کچیرته الله تعالی دا کارونه مباح او جائز کړي نه وایی اومونږ یی صرف په هغه عاداتو باندی مکلف کړي وایی کوم چې د نبی صلی الله علیه وسلم په زمانه کې وو مثلاً دهغی وخت جامی او بوتان او خپلی وغیره چې بل قسم به نه گرځوي نومسلمانان په څومره په مشقت کې وایی. **الغرض مطلب دادی** چې دغه قاعده ده خو په باب د عباداتو کې ځکه هر عبادت دلیل شرعی غواړی

اوهرچی دامسأله ده نو دا د باب دعاداتو خخه ده ، لکه خنگه چی مونږ نور ډیرعادات په خوراک خنباک اولباس اوناسته پاسته کی اویا په خوشحالیانو وغیره تعاملاتو کی لرو خو خوک هغی ته بدعت نشی ویلی.

دویم جواب: دصحابه کرامو رضی الله عنهم نه هم بعضی الفاظ نقل دی مثلاً: **تقبل الله منا ومنکم** نوډیره دتعجب خبره خوداده چی ددی الفاظو ویل په عربی کی جائز گنی اوکه چاپه پښتو ژبه کی وویل بیا بدعت گرځي، نوداکوم منطق دی، ددی الفاظو معنی تقریباً یوه ده کوم چی پښتو کی ویل کیږي (مونځ روژي اونیک اعمال دي قبول شه).

دریم: شیخ الاسلام ابن تیمیة رحمه الله نه هم دأختر دمبارکی تپوس شوي دی او هغی هم د جواز فتوی ورکړی ده وگوره الفتاوی الکبری ۲/۲۲۸: **هَلْ التَّهْنِئَةُ فِي الْعِيدِ وَمَا يَجْرِي عَلَى أَلْسِنَةِ النَّاسِ: "عِيدُكَ مُبَارَكٌ" وَمَا أَشْبَهَهُ , هَلْ لَهُ أَصْلٌ فِي الشَّرِيعَةِ , أَمْ لَا ؟**

بیا هغی تفصیل دجواب کړی دی چی دا جائزه ده اویا فرمای چی دغه دجواز فتوی ددین دلوی لوی امامانو نه نقل ده لکه امام أحمد رحمه الله وغیره نه.

څلورم: همدغه شان ددی عصر لوی علماؤهم دجواز فتوی ورکړي ده لکه **الشيخ العلامة السعدي رحمه الله**. او ابن باز رحمه الله په مجموع فتاوي ابن باز ۱۳/۲۵ کی **اوابن عثيمين رحمه الله** نه په مجموع فتاوی ابن عثيمين ۱۶/۲۰۸-۲۱۰ کی تپوس کړي شوی دی چی:

ما حکم التهنئة بالعيد؟ وهل لها صيغة معينة؟ فأجاب: التهنئة بالعيد جائزة، وليس لها تهنئة مخصوصة، بل ما اعتاده الناس فهو جائز ما لم يكن إثماً. وقال أيضاً: التهنئة بالعيد قد وقعت من بعض الصحابة رضي الله عنهم، وعلى فرض

أنها لم تقع فإنها الآن من الأمور العادية التي اعتادها الناس، يهنيء بعضهم بعضاً ببلوغ العيد واستكمال الصوم والقيام.

وسئل أيضاً: ما حكم المصافحة، والمعانقة والتهنئة بعد صلاة العيد؟
فأجاب: هذه الأشياء لا بأس بها؛ لأن الناس لا يتخذونها على سبيل التعبد والتقرب إلى الله عز وجل، وإنما يتخذونها على سبيل العادة، والإكرام والاحترام، ومادامت عادة لم يرد الشرع بالنهي عنها فإن الأصل فيها الإباحة.

خلاصه عبارت: ابن عثيمين رحمه الله نه درى تپوسه كرى شوى دي،
أول: داختر دمباركى حكم؟ دويم: آيه دمباركى دپاره كوم خاص الفاظ چى
سرى به صرف هغه واى اوكه نشته؟ دريم: ستري مشي- اوغاره وركول خه
حكم لري؟. هغه په جواب كى ويلي دي چى داختر دمباركى اويوبل ته ستري
مشي اوغاره وركول يومباح او جائز عمل دى (دليل) خكه دا دعاداتو خخه دى،
نه دعاداتو نه او اصل دمسلمانانو په عاداتو كى اباحت او جواز دى، همدغه
شان ددي دپاره د خاصو الفاظو تعين هم نشته بلكى دهرقوم خپل عادات او
الفاظ وى.

همدغه شان دمعانقه (يوبل ته غاره وركولو) په باره كې الشيخ الألباني رحمه
الله په سلسله صحیحة ۳۰۰/۱ - ۳۰۲ حدیث رقم ۱۶۰ كې فرمائی: وأما الالتزام...
والمعانقة؛ فما دام أنه لم يثبت النهي عنه في الحديث كما تقدم؛ فالواجب
حينئذ البقاء على الأصل، وهو الإباحة، وبخاصة أنه ببعض الأحاديث والآثار،
فقال أنس رضي الله عنه: كان أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم إذا تلاقوا تصافحوا، فإذا قدموا من
سفرٍ تعانقوا.¹

ژباړه: په سترې مشی کې یوبل ته غاړه ورکول په شرع کې ددینه نه منع نده ثابت اوهرکله چې منع تری نوي شوي نوبیا لازم داده چې دامساله باقی پاتی شی په خپل اصل باندي چې هغه اباحت اوجوازی.

محترمو: دایو خو مسائل وؤ په باب دقربانی او آدابو د اخترکې الله تعالی نه غواړم چې خالص دخپلی رضا دپاره یی وگرځوي اوپه خپل دربارکی قبول یی کړي، او دتولو مسلمانانو نه دی مالی اوقولي او فاعلی اعمال قبول کړی،
 إنه وليّ ذلك والقادر عليه، وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه
 أجمعين.

❖ **نوټ:** که کوم مسلمان غواړی چې ددغی خیر په نشر ولو کی خپل ځان برنمن کړي، او دلا زیاتو مسلمانانو دخیر او د رهنمایی سبب وگرځی، نو کولی شی چې دخپل وس مطابق دا چاپ کړي اومسلمانانو ته یی توزیع کړي (یعنی زمونږ دطرف نه کوم مانع نشته).

دچاپ د اړیکو شمیره: 0774217547

فیسبوک رسمي پاڼه / الشيخ ابو يوسف نجيب الله سليم

